

***Профспілка металургів
і гірників України***

***Семінар – тренінг
«Громадський контроль та
законодавство України з охорони праці.»***

**Профспілка -
це захист прав працівників та збереження здорових і
безпечних умов праці на кожному робочому місці**

***Технічна інспекція праці –
Профспілка металургів і гірників України
056-372-59-16; 067-853-32-39
profpmqu@gmail.com, atertishnii@gmail.com***

М Е Т А :

ЗАХИСТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЧЛЕНІВ ПРОФСПІЛКИ НА БЕЗПЕЧНІ І ЗДОРОВІ УМОВИ ПРАЦІ

Професійні спілки здійснюють громадський контроль за
додержанням законодавства про охорону праці

***“Готовність держави додержуватися права
людини в сфері праці велика лише настільки,
наскільки цього вимагають його громадяни”***

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

В сучасних умовах господарювання діяльність у галузі охорони праці передбачає взаємну відповідальність держави, власника підприємства (роботодавця) та працівника за створення і забезпечення здорових і безпечних умов праці, отож обґрунтованими є три рівні управління охороною праці: державне управління, управління власником підприємства та управління з боку працівників.

Схема Управління охороною праці

Система управління охороною праці на підприємстві (СУОПП) – це сукупність відповідних органів управління підприємством, які на підставі комплексу нормативно-правових актів, інструкцій тощо ведуть цілеспрямовану, планомірну діяльність з метою виконання поставлених завдань з охорони праці.

СУОПП є цільовою підсистемою загальної системи управління підприємством, охоплює усі напрями виробничо-господарської діяльності підприємства та реалізується у вигляді цілеспрямованої діяльності посадових осіб та працівників підприємства щодо виконання чинних нормативно-правових актів з охорони праці з метою попередження виробничого травматизму, професійної захворюваності, пожеж та аварій.

Громадський контроль

- **Закон України про охорону праці**

Стаття 41. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці

- Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці здійснюють професійні спілки, їх об'єднання в особі своїх виборних органів і представників.
- Професійні спілки здійснюють громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту. У разі загрози життю або здоров'ю працівників професійні спілки мають право вимагати від роботодавця негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємствах чи виробництвах фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, в цілому на період, необхідний для усунення загрози життю або здоров'ю працівників.

Закон України Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності

Стаття 21. Повноваження профспілок, їх об'єднань щодо захисту прав громадян на працю та здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства про працю

- Профспілки здійснюють громадський контроль за виплатою заробітної плати, дотриманням законодавства про працю та про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту.
- Для здійснення цих функцій профспілки, їх об'єднання можуть створювати служби правової допомоги та відповідні інспекції, комісії, затверджувати положення про них.

Стаття 38. Повноваження виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації

- 12) здійснює громадський контроль за виконанням роботодавцем законодавства про працю та про охорону праці, за забезпеченням на підприємстві, в установі або організації безпечних та нешкідливих умов праці, виробничої санітарії, правильним застосуванням установлених умов оплати праці, вимагає усунення виявлених недоліків;
- 11) бере участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, роботі комісії з питань охорони праці;

- Відповідно до Закону України «Про охорону праці», громадський контроль за дотриманням вимог законодавства з охорони праці на підприємствах та в організаціях ГМК, на яких працює більше ніж 160 тис. членів профспілки, **здійснюється технічною інспекцією праці ПМГУ, в кількості 9-ти технічних інспекторів праці**. Для посилення профілактичної роботи по створенню здорових та безпечних умов праці постановою Президії центральної ради ПМГУ **12 головам первинних організацій Профспілки надані права позаштатних технічних інспекторів праці**.
- Крім того, громадський контроль за виконанням законодавства з охорони праці на підприємствах галузі здійснюють **6047 громадських інспекторів та 168 голови комісій первинних організацій профспілки з питань охорони праці**. Це виборні наші працівники, вони обираються на профспілкових зборах, є членами профгруп або цехових комітетів профспілки і саме від їх роботи залежить активність на місцях та рівень профілактичної роботи на підприємстві.
- Ці працівники є **представниками Профспілки з охорони праці**, які систематично проходять навчання за встановленими програмами та **мають відповідні посвідчення** для виконання своїх обов'язків.

- З метою попередження виробничого травматизму, зниження ризиків та збереження життя та здоров'я працівників на кожному підприємстві, **перед кожною зміною**, проводяться змінно-зустрічні збори, на яких громадський інспектор з охорони праці Профспілки інформує про виявлені виробничі ризики та порушення в зміні, які можуть привести до нещасного випадку або загрожують здоров'ю працівників.
- **Щотижня** на підприємствах проводяться обходи з охорони праці представниками адміністрації підрозділів спільно з громадськими інспекторами з охорони праці.
- **Щомісяця** на підприємствах та в їх підрозділах проводяться наради з охорони праці під головуванням директора або технічного директора, в роботі яких приймають участь представники Профспілки.
- **Не рідше 1 разу на рік, згідно встановленого графіку, комісією з охорони праці підприємства** до якої входять, як головні спеціалісти так і фахівці Профспілки з охорони праці, проводяться комплексні обстеження підрозділів підприємства.

- **Щокварталу** сумісно з Профспілкою адміністрація підприємства проводить нараду за підсумками роботи підрозділів з питань охорони праці.
- На засіданнях Профспілкового комітету системно розглядаються питання щодо:
- рівня травматизму та захворюваності працівників;
- атестації робочих місць;
- забезпечення спецодягом, СІЗ, м'якими засобами, милом, молоком, газованою водою та інше;
- підготовки до роботи в осінньо-зимовий та весняно-літній періоди;
- виконання щорічних комплексних заходів з охорони праці та їх фінансування;
- пожежної безпеки.

•Технічні інспектори ПМГУ беруть участь в розслідуваннях тяжких, групових та смертельних випадків, як і інші представники Профспілки з питань охорони праці, вони здійснюють громадський контроль за дотриманням роботодавцем законодавства з охорони праці.

Так тільки 9 технічних інспекторів ПМГУ в 2023 році :

- провели 57 перевірок та оглядів підприємств або їх підрозділів;
- виявили 357 порушень законодавства з охорони праці;
- На 57 підприємствах ГМК інспекторським складом прийнято участь в формуванні розділів з охорони праці колективних договорів;
- За їх участю проведено навчання з питань охорони праці 1404 представників Профспілки;
- Знято 7 безпідставних звинувачень травмованих працівників;

За проведеними в ЄС дослідженнями, 7–8 виявлених та усунутих порушень з охорони праці зберігають ОДНЕ життя людини праці.

Законодавство України з охорони праці

Закон України “Про охорону праці” – 44 статті

**Міжнародні норми (МОП та ЄС)- ратифіковані
Україною**

Кодекс законів про працю України

- розділ XI “Охорона праці” статті 153 -173
- розділ XII “Праця жінок” статті 174 - 186
- Розділ XIII “Праця молоді” статті 187 - 200

Нормативно-правові акти України (правила, постанови, мінімальні вимоги, порядки, положення та інше) – 470 документів

Мовою документів

Конституція України

Стаття 3 ...Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 22 ...Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Стаття 41 ... Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Стаття 46 ... Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин...

ЦІЛЬ: покращення рівня забезпечення охорони здоров'я та безпечних умов праці працівників

Необхідні чинники

Обов'язки та права працівників

Обов'язки та права роботодавців

Встановлені норми та засоби для досягнення цілі, які визначенні законодавством України.

На підставі наукового підходу і досягнень прогресу та кращого досвіду країн світу.

Закон України “Про охорону праці”

Дія цього Закону поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих.

Стаття 5. Права на охорону праці під час укладання трудового договору

Умови трудового договору не можуть містити положень, що суперечать законам та іншим нормативно-правовим актам з охорони праці.

Під час укладання трудових договорів (крім трудового договору про дистанційну роботу, про надомну роботу) роботодавець повинен поінформувати працівника під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про права працівника на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.

Працівнику не може пропонуватися робота, яка за медичним висновком протипоказана йому за станом здоров'я. До виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору, допускаються особи за наявності висновку психофізіологічної експертизи.

Усі працівники згідно із законом підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Стаття 6. Права працівників на охорону праці під час роботи

•Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства.

•Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. Він зобов'язаний негайно повідомити про це безпосереднього керівника або роботодавця. Факт наявності такої ситуації за необхідності підтверджується спеціалістами з охорони праці підприємства за участю представника профспілки, членом якої він є, або уповноваженої працівниками особи з питань охорони праці (якщо професійна спілка на підприємстві не створювалася), а також страхового експерта з охорони праці.

•За період простою з причин, передбачених частиною другою цієї статті, які виникли не з вини працівника, за ним зберігається середній заробіток.

•Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці, не дотримується умов колективного договору з цих питань. У цьому разі працівникові виплачується вихідна допомога в розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного заробітку.

Стаття 7 Право працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці

Працівники, зайняті на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, безоплатно забезпечуються

- лікувально-профілактичним харчуванням,
- молоком або рівноцінними харчовими продуктами,
- газованою солоною водою,
- мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення,
- скорочення тривалості робочого часу,
- додаткову оплачувану відпустку,
- пільгову пенсію,
- оплату праці у підвищеному розмірі та
- інші пільги і компенсації, що надаються в порядку, визначеному закон-вом
- Додаткові пільги і компенсації за умовами колективного договору не передбачені закон-вом

Пільги чи компенсація?

Пільги — це встановлені законодавством або іншими нормативними актами переваги, що надаються особі (або групі осіб) порівняно з іншими громадянами.

Система пільг і компенсацій доповнює весь комплекс заходів по охороні праці, по забезпеченню безпечних і здорових умов праці на підприємстві. Ця система включає додаткові відпустки, скорочений робочий час і робочі дні, пільгове пенсійне забезпечення, лікувально-профілактичне харчування, певні доплати до заробітної плати. Додаткова відпустка від 6 до 36 днів сприяє зняттю втоми організму внаслідок напруженої розумової і фізичної праці, сприяє виведенню організму токсичних і шкідливих речовин, відновленню порушених функцій, а також ліквідації несприятливих фізіологічних змін в органах людини.

Лікувально-профілактичне харчування надається безкоштовно і є засобом підвищення опірності організму людини до впливу шкідливих виробничих факторів, зниження захворюваності і запобігання передчасного стомлення людини. Ця пільга надається працівникам, зайнятим на роботах з особливо важкими умовами праці.

Лікувально-профілактичне харчування

Лікувально-профілактичне харчування (ЛПХ) є засобом підвищення опору організму людини впливу шкідливих виробничих факторів, зниження захворюваності і запобігання передчасній втомі.

Безкоштовне ЛПХ надається лише тим працівникам, які виконують важку роботу в деяких спеціальних умовах (підземні роботи, металургія), згідно з НПАОП 0.00-2.03-77 “Перелік виробництв, професій і посад, робота, в яких дає право на безплатне одержання лікувально-профілактичного харчування у зв'язку з особливо шкідливими умовами праці”.

Газована солонa вода

З метою оздоровлення умов праці і підвищення працездатності працівники гарячих цехів та виробничих ділень безкоштовно забезпечуються газованою солоною водою згідно із Постановою про газовану воду – постанова Секретаріату ВЦРПС “Про постачання працівників гарячих цехів газованою підсоленою водою” від 11.06.1934 р. та відповідно до Інструкції для впровадження раціонального питного режиму в гарячих цехах, затвердженої постановою Секретаріату ВЦСПС від 11 червня 1934 р. До гарячих цехів відносяться: доменні, мартенівські, прокатні цехи, випалювальні й інші цехи металопромисловості, гуті скляних заводів, горни порцеляно-фаянсових і цегельних заводів і т.п.

Мило і знешкоджувальні засоби

Видача мила на роботах, пов'язаних із забрудненням, мийних і знешкоджувальних засобів на роботах, де можливий вплив на шкіру шкідливо діючих речовин, передбачена статтею 165 КЗпП і статтею 8 Закону “Про охорону праці”. Їхнім вимогам сьогодні цілком відповідає п. 129 Інструкції Мінздраву СРСР

№ 658, відповідно до якого працюючим з речовинами, що викликають подразнення шкіри рук, видають додатково мийні і знешкоджувальні засоби профілактичні пасти і мазі. Крім того, на виробництвах, де існує небезпека проникнення токсичних речовин на шкіру, повинні бути влаштовані гідранти в такій кількості, що дає можливість користатися ними на будь-якій ділянці цеху. А на окремих площадках потрібно облаштувати фонтанчики для промивання очей, а також душові установки з великим водяним напором.

ВИСНОВКИ

Основною задачею охорони праці на підприємствах є поліпшення умов праці і на цій основі зменшення частково або повністю всіх видів пільг і компенсацій, але доти, доки залишаються важкі фізичні роботи, доки залишаються робочі місця, на яких присутні шкідливі виробничі фактори, працюючим на них та їхнім роботодавцям необхідно дотримуватись правил надання всіх передбачених законом пільг та компенсацій, для того, щоб зменшити негативний вплив цих чинників на здоров'я.

Стаття 8. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами

Стаття 9. Відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті

Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або у разі смерті працівника, здійснюється Фондом соціального страхування від нещасних випадків відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

Роботодавець може за рахунок власних коштів здійснювати потерпілим та членам їх сімей додаткові виплати відповідно до колективного чи трудового договору.

Стаття 10. Охорона праці жінок

Стаття 11. Охорона праці неповнолітніх

Стаття 12. Охорона праці осіб з інвалідністю

Стаття 13. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця

Роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці. З цією метою роботодавець забезпечує функціонування системи управління охороною праці

Стаття 14. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці

Працівник зобов'язаний: дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

-Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Стаття 16. Комісія з питань охорони праці підприємства

На підприємстві з метою забезпечення пропорційної участі працівників у вирішенні будь-яких питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища за рішенням трудового колективу може створюватися комісія з питань охорони праці.

Комісія складається з представників роботодавця та професійної спілки, а також уповноваженої найманими працівниками особи, спеціалістів з безпеки, гігієни праці та інших служб підприємства відповідно до типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.

Стаття 17. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій

Стаття 19. Фінансування охорони праці

Фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем.

Для підприємств, незалежно від форм власності, або фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік.

Завдяки діям Профспілки на підприємствах ГМК витрати на охорону праці для забезпечення здорових і безпечних умов праці становлять на рівні не менше 0,6% від суми реалізованої роботодавцем продукції, а на деяких підприємствах вони перевищують цей відсоток у кілька разів.

Стаття 20. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді

У колективному договорі, угоді сторони передбачають забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Стаття 22. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій

Аналіз видів події та визначення справжніх причин, які призвели до нещасного випадку дозволяє запобігти їх повторенню.

Небезпеки нового законопроекту «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»:

скасування прав працівників:

- **не передбачено жодної норми та механізму** щодо спеціальних профілактичних заходів попередження профзахворювань та охорони здоров'я для працівників, які зайняті на роботах з важкими та шкідливими умовами праці або в несприятливих умовах підвищеного ризику для їх здоров'я (пільги і компенсації)
- **Тому не буде визначено державні гарантії цих прав**
- яке гарантоване Конституцією України, чинними на сьогодні Кодексом законів про працю України, статтею 7 чинного Закону України «Про охорону праці», законодавством про пенсійне забезпечення, відпуски, соціальне страхування та іншими нормативно-правовими актами у цій сфері.
- **Зокрема, це гарантовані державою права** такої категорії працівників на
 - оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, для обігрівання і відпочинку.
 - скорочення тривалості робочого часу,
 - додаткову оплачувану відпустку,
 - достроковий вихід на пенсію,
 - на безоплатне забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням
 - безоплатне забезпечення мийними та знешкоджуючими засобами,
 - дотримання особливого питного режиму,
 - обов'язкового проходження попереднього медичного огляду,
 - оплату праці у підвищеному розмірі,
 - інші права, які передбачають спеціальні попереджувальні заходи та засоби та компенсаційні механізми.

Стаття 296 Угоди Україна - ЄС

- кожна Сторона (ЄС та Україна) **повинна ефективно застосовувати своє трудове законодавство за допомогою стійких чи повторюваних дій і**
- ***не повинна послаблювати або знижувати рівень охорони праці, передбачений в її законодавстві, шляхом відмови чи часткового відступу або пропонування такої відмови чи часткового відступу від своїх законів, підзаконних актів або стандартів.***

Мета: усунути ризики, в т.ч. невідповідність законопроекту Конституції України, Конвенціям МОП, та Директивам ЄС, Угоді з ЄС

- **відновити права працівників на компенсації на роботах із важкими та шкідливими умовами праці (заходи з профілактики)**
- **Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами**
- **фінансування заходів з охорони праці щодо поліпшення умов, безпеки праці, здоров'я та захисту працюючих, охорони їх (мін. обсяги витрат за галузями)**
- **економічні заходи заохочення роботодавців (знижки, надбавки, пільгові умови та кредити, податкові пільги)**
- **права представників профспілок та їх об'єднань на здійснення громадського контролю**
- **регулювання питань безпеки, умов праці та охорони здоров'я працівників у колективному договорі, угоді**

Звідки беруться права людини? Чи права людини? Хто найбільше порушує права людини в Україні? Чи можна обмежувати права певних соціальних груп? Чи готові ви підтримувати права протязом правозахисників? Як найефективніше катувати ворогів? Чи можна відстояти свої права? Є права - значить, є обов'язки?

Свобода
Що гідність
важливіше: рівність
свобода чи достаток?
справедливість
толерантність
безпеку: які цінності є
основоположними
для прав людини?
Яка ситуація з правами людини в Україні? Чи можна катувати ворогів? Є права - значить, є обов'язки?

Чи б'ють дітей у вашій сім'ї?
суперечать права людини
Звідки ви берете знання про права людини? Через що найчастіше дискримінують людей в Україні?
Чи порушувалися ваші права протягом кількох останніх років? Чи можна відстояти свої права? Є права - значить, є обов'язки?

Є права - значить, є обов'язки?
Чи можна катувати ворогів? Є права - значить, є обов'язки?

Чи знаєте ви про діяльність Омбудсмана і правозахисних організацій? Чи можна чинити самосуд?

Дякую за увагу!

З найкращими побажаннями та запрошенням до плідної співпраці!

***Білик Володимир Іванович –
головний технічний інспектор
праці ПМГУ***

***Тертишний Анатолій Павлович –
провідний технічний інспектор
праці ПМГУ***